

Innhold

Forord	5
Kapittel 1 Taushetspliktenes opprinnelse, begrunnelse, utvikling og kilder	15
1.1 Oversikt og bokens formål	15
1.2 Innføringen av en generell bestemmelse om taushetsplikt i forvaltningen	16
1.3 Begrunnelsen for forvaltningslovens taushetspliktsregler og mothensyn	20
1.4 Videre utvikling av taushetsplikten – forvaltningslovutvalgets forslag	23
1.5 Kilder	24
1.5.1 Rettspraksis og uttalelser om taushetsplikten	24
1.5.2 Litteratur	25
Kapittel 2 Taushetsplikten, personvernet og menneskerettighetene	26
2.1 Innledning	26
2.2 Retten til privatliv	26
2.3 Personvernregelverket	27
2.4 Ytringsfriheten og retten til å motta informasjon	28
2.5 Taushetspliktsreglene – i skjæringspunktet mellom privatliv og informasjonsfrihet	31
2.5.1 Innledning	31
2.5.2 EMK artikkel 10 og EMDs praksis knyttet til retten til å motta informasjon og forholdet til nasjonale taushetspliktsregler	33
2.5.3 Norsk praksis etter EMK artikkel 10 og forholdet til taushetsplikt etter forvaltningsloven	40

2.5.4	Føringer av betydning for forståelsen av taushetspliktsbestemmelsen	42
2.5.5	Oppsummering og konklusjon	47
Kapittel 3 Hvem har taushetsplikt		48
3.1	Innledning	48
3.2	Forvaltningsorgan	49
3.2.1	Generelt	49
3.2.2	Offentlig eide selskaper	53
3.2.3	Stiftelser, fond mv.	59
3.2.4	Private virksomheter med offentlig finansiering eller annen tilknytning til det offentlige	62
3.3	Utfører tjeneste eller arbeid	64
3.4	Parter og vitner som får taushetsbelagte opplysninger fra forvaltningen – § 13 b annet ledd	69
Kapittel 4 Taushetsplikten gjelder bare det man får vite i forbindelse med tjenesten eller arbeidet – § 13 første ledd		72
Kapittel 5 Hva innebærer det å ha taushetsplikt		79
5.1	Innledning	79
5.2	Ikke aktivt spre opplysningene	81
5.3	Ta forholdsregler for å sørge for at ikke andre får tilgang til opplysningene	82
5.4	Ikke bruke selv til annet enn det opplysningene er innhentet for – § 13 (3) annet punktum	87
5.5	Krav til behandlingen av spørsmål om taushetsplikt	88
Kapittel 6 Taushetspliktens varighet og opphør		91
6.1	Innledning	91
6.2	Taushetsplikten består selv om vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet	91
6.3	Taushetsplikten faller som regel bort etter 60 år	92
6.4	Særlig om situasjonen når den som har krav på taushet er død ..	94
6.4.1	Innledning	94
6.4.2	Taushetsplikt overfor pårørende	96
6.4.3	Faktisk samtykke fra avdøde eller en verge	96
6.4.4	Hypotetisk samtykke – kan man legge vekt på avdødes antatte vilje?	97

Kapittel 7 Taushetsplikt om personlige forhold – forvaltningsloven

§ 13 første ledd nr. 1	101
7.1 Innledning	101
7.2 Utgangspunkter for vurderingen av hva som er personlige forhold	103
7.3 Særlig om opplysninger knyttet til noens familieliv, følelsesliv, overbevisning, handlinger eller fysiske person mv.	110
7.3.1 Opplysninger om noens helse, kropp, identitet og legning	110
7.3.2 Opplysninger om familie, venner og omgangskrets	111
7.3.3 Opplysninger om holdninger og livssyn	112
7.3.4 Opplysninger om adresse, bolig og hvor personer befinner seg	114
7.3.5 Annen kasuistikk	115
7.4 Særlig om opplysninger om enkeltpersoners økonomiske forhold	116
7.5 Opplysninger om elever, skolegang og eksamensresultater	121
7.5.1 Opplysninger om utdanning og eksamensresultater	121
7.5.2 Opplysninger om elever og deres foresatte	124
7.6 Særlig om opplysninger om arbeid	125
7.7 Særlig om klientforhold til det offentlige og tillatelser fra det offentlige, forvaltningens kilder og andre henvendelser til det offentlige	127
7.7.1 Klientforhold til det offentlige	127
7.7.2 Det offentliges kilder – vern for kilder og varslere	128
7.7.3 Andre henvendelser til det offentlige	131
7.8 Opplysninger om offentlig ansatte og andre yrkesgrupper det er knyttet særlig tillit til	133
7.8.1 Den offentlig ansattes utførelse av tjenesten	133
7.8.2 Særlig om den offentlig ansattes arbeidsavtale og ansettelsesforhold	137
7.8.3 Personalsaker i det offentlige	138
7.8.4 Hvem er de offentlig ansatte?	142
7.8.5 Andre grupper det knytter seg særlig tillit til	143
7.9 Særlig om straffbare handlinger og andre lovbrudd	147
7.9.1 Innledning	147
7.9.2 Lovbrudd begått av privatpersoner	148
7.9.3 Lovbrudd begått i nærings- eller forretningsforhold	150
7.9.4 Opplysninger om bakgrunnen for overtredelsen	151

7.9.5	Opplysninger om at man har vært offer for en straffbar handling	151
7.9.6	Nærmere om saker på mistankestadiet og adgangen til å gi informasjon om forvaltningens egne anmeldelser ...	152

Kapittel 8 Taushetsplikt om næringsopplysninger – forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2

8.1	Innledning	160
8.2	Næringsopplysninger – «tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold»	166
8.3	Hemmelighold må ha konkurransemessig betydning for den opplysningene angår	172
8.4	Unntak for mindre sensitive næringsopplysninger og lite aktverdig behov for hemmelighold	178
8.5	Særlig om anbuds- og kontraktsdokumenter	179

Kapittel 9 Opplysningsplikt og andre regler om taushetsplikt

9.1	Opplysningsplikt og bestemmelsen i forvaltningsloven § 13 f annet ledd	187
9.2	Forholdet til andre taushetspliktsregler	189
9.2.1	Generelt	189
9.2.2	Domstolene, politiet og påtalemyndigheten	190
9.2.3	Helsepersonell og andre grupper med tilsvarende taushetsplikt	191
9.2.4	Andre grupper med profesjonsbasert taushetsplikt	192
9.2.5	Taushetsplikter gitt av hensyn til allmenne eller offentlige interesser	193
9.3	Taushetsplikten og Stortingets innsynsrett	194
9.4	Taushetsplikten og folkevalgtes innsynsrett etter kommuneloven	195
9.5	Taushetsplikten og behandlingen hos ulike ombud	196
9.6	Taushetsplikten og allmennhetens rett til innsyn	196
9.7	Regler om avvergingsplikt og hjelpeplikt	197

Kapittel 10 Begrensninger i taushetsplikten når det ikke er behov for beskyttelse – forvaltningsloven § 13 a

10.1	Innledning	200
10.2	Opplysningene kan gjøres kjent for dem de direkte gjelder	202
10.3	Samtykke	204
10.3.1	Generelt	204

10.3.2	Innhenting av samtykke	205
10.3.3	Samtykket angir rammene for hva opplysningene kan brukes til	208
10.3.4	Særlig om samtykke for opplysninger om mindreårige ..	210
10.4	Behovet for beskyttelse må anses ivaretatt ved anonymisering – koblingsfare	219
10.5	Opplysninger kan brukes når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig	224
10.5.1	Utgangspunkter for vurderingen	224
10.5.2	Lite følsomme opplysninger	225
10.5.3	Allment kjente og tilgjengelige opplysninger	226
10.5.4	Bestemmelsen kan gi grunnlag for å gi avgrensede grupper opplysninger, mens taushetsplikten opprettholdes overfor andre	229
10.5.5	Tilfeller der den som har krav på beskyttelse, selv går ut med opplysningene, og forvaltningens adgang til å ta til motmæle mot uriktige opplysninger	231
10.5.6	Særlig om opplysninger fra straffesaker og rettsavgjørelser	234
10.5.7	Annen kasuistikk der ingen berettiget interesse tilsier hemmelighold	235
10.6	Opplysninger om benådninger	236

Kapittel 11 Begrensninger i taushetsplikten ut fra private og offentlige interesser – forvaltningsloven § 13 b	238
11.1 Innledning	238
11.2 Opplysningene gjøres kjent for sakens parter – § 13 b første ledd nr. 1	241
11.2.1 Innledning	241
11.2.2 Unntaket gjelder «parter»	242
11.2.3 Unntaket gjelder også partenes «representanter»	243
11.2.4 Unntaket gjelder «opplysningene i en sak»	245
11.2.5 Særlige problemstillinger	248
11.3 Opplysningene benyttes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for – § 13 b første ledd nr. 2	250
11.3.1 Innledning	250
11.3.2 Hvem som kan motta opplysningene	251
11.3.3 Opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for	257
11.3.4 Unntaket gjelder på alle stadier av saken	263

11.3.5	Særlig om gi opplysninger for å få opplysninger	263
11.3.6	Krav om nødvendighet	265
11.4	Tilgjengelighet for andre tjenestemenn innen organet eller etaten – § 13 b første ledd nr. 3	266
11.4.1	Innledning	266
11.4.2	Hva er ett organ eller én etat?	268
11.4.3	Tilgjengelig for «tjenestemenn» innen organet eller etaten	274
11.4.4	Om hva som er nødvendig for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning	275
11.5	Opplysningene benyttes til statistikk, utredning eller kontroll – § 13 b første ledd nr. 4	280
11.5.1	Innledning	280
11.5.2	Statistikk, utredning og planlegging	281
11.5.3	Revisjon eller annen form for kontroll	283
11.6	Opplysningene gis til andre forvaltningsorganer – § 13 b første ledd nr. 5	290
11.6.1	Innledning	290
11.6.2	Opplysningene gjelder en persons forbindelse med organet eller avgjørelser som er truffet	293
11.6.3	Det er nødvendig å gi opplysningene for å fremme avgiverorganets oppgaver	295
11.7	Opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller annet kontrollorgan – § 13 b første ledd nr. 6	305
11.7.1	Innledning	305
11.7.2	Påtalemyndigheten eller annet kontrollorgan	306
11.7.3	Anmeldelse eller opplysninger om lovbrudd	308
11.7.4	Forfølgning av lovbruddet må være ønskelig av allmenne hensyn eller ha naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver	311
11.8	Opplysninger til oppgaveregisteret – § 13 b første ledd nr. 7	312
11.9	Opplysninger til forvaltningsorgan i annen EØS-stat som forutsatt i tjenesteloven – § 13 b første ledd nr. 8	313
11.10	Nødrett	314
Kapittel 12 Opplysninger til bruk for forskning og forskeres taushetsplikt		317
12.1	Innledning	317
12.2	Forskerinnsyn i taushetsbelagte dokumenter	318
12.2.1	Bestemmelsens ordlyd	318

12.2.2	Bakgrunn for bestemmelsene	318
12.2.3	Hvem skal behandle en begjæring om forskerinnsyn? ...	319
12.2.4	Rådet for taushetsplikt og forskning	321
12.2.5	Akademiske forskeres rett til innsyn etter EMK artikkel 10	323
12.2.6	Kort om forholdet til personvernforordningen	323
12.2.7	Hva anses som forskning i bestemmelsens forstand? ...	324
12.2.8	Saksbehandlingsreglene knyttet til avgjørelse om forskerinnsyn	325
12.2.9	Innholdet i vurderingen av om det skal gis forskerinnsyn	326
12.3	Forskeres taushetsplikt	331
12.3.1	Generelt om bestemmelsen	331
12.3.2	Opplysninger fra forvaltningsorganer	334
12.3.3	Opplysninger mottatt fra private under taushetsløfte ...	335
12.3.4	Opplysninger om personer som står i et avhengighetsforhold til den instans som har formidlet deres kontakt med forskeren	337
12.3.5	Bruk av opplysningene og relevante begrensninger i forskerens taushetsplikt	338
12.3.6	Informasjon til forskeren om taushetsplikten og straffetrusselen	343
Kapittel 13 Sanksjoner ved brudd på taushetsplikten		345
13.1	Innledning	345
13.2	Når er taushetsplikten brutt?	345
13.3	Arbeidsrettslige konsekvenser av brudd på taushetsplikten	346
13.4	Strafferettslige konsekvenser av brudd på taushetsplikten	347
13.4.1	Generelt om straffebestemmelsen	347
13.4.2	Særlig om aktsomhetsnormen	349
13.4.3	Er det rom for straffriende uvitenhet ved brudd på taushetsplikten?	351
13.4.4	Medvirkning til brudd på taushetsplikt	353
13.4.5	Straffen for overtredelse av reglene om taushetsplikt ...	354
Kapittel 14 Rettslig behandling av opplysninger som er omfattet av forvaltningsmessig taushetsplikt		360
14.1	Innledning	360
14.2	Føring av beviset må «krenke» lovbestemt taushetsplikt for å omfattes av bevisforbudet	361

14.2.1	Innledning	361
14.2.2	Opplysningene må være taushetsbelagte	361
14.2.3	Forholdet til andre bevisforbud	365
14.3	Departementets vurdering av om det skal gis samtykke til at taushetsbelagt bevis føres	366
14.3.1	Hvem kan be om samtykke?	366
14.3.2	Hvilken instans skal vurdere om det skal gis samtykke?	366
14.3.3	Momentene i departementets vurdering	368
14.3.4	Departementets redegjørelse for sitt standpunkt	370
14.4	Rettsens vurdering av om det taushetsbelagte beviset skal føres ..	370
14.4.1	Innledning	370
14.4.2	Momentene i rettsens vurdering av om beviset skal føres	371
14.4.3	Retten kan kreve beviset forelagt for dommerens vurdering	373
14.4.4	Behandlingen av taushetsbelagte opplysninger i retten – taushetsplikt og lukkede dører	374
14.4.5	Betydningen av at det aktuelle beviset ikke fremlegges ..	375
14.4.6	Overprøving av rettsens vurdering	376
	Litteratur	377
	Lover og forskrifter	380
	Internasjonalt regelverk	393
	Norske rettsavgjørelser	394
	Uttalelser	397
	Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD)	403
	Stikkord	405